

Prinašalci

Trenutno (2013) FCI priznava le 6 pasem prinašalcev:

- Chesapeake Bay prinašalec (Chesapeake Bay Retriever, CBR; ZDA),
- kodrasti prinašalec (Curly Coated Retriever, CCR; Velika Britanija),
- gladkodlaki prinašalec (Flat Coated Retriever, FCR; Velika Britanija),
- labradorec (Labrador Retriever, LR; delovna in razstavna linija; Velika Britanija),
- novoškotski prinašalec (Nova Scotia Duck Tolling Retriever, NSDTR, NSR; Kanada),
- zlati prinašalec (Golden Retriever, GR; delovna in razstavna linija; Velika Britanija).

V preteklosti se je kot prinašalce uporabljalo tudi kodre ("pudel"; Francija), standardne/kraljeve ter srednje. Drugi dve različici sta premajhni za kakršnokoli prinašalsko delo. Tu in tam, vendar ne v Evropi, se jih še vedno uporablja kot prinašalce ter jim dovoljuje nastope na prinašalskih tekmah in preizkusih.

Obstajali so seveda še kakšni drugi psi, pasme, ki pa so izumrli ali pa še niso priznani. Med nepriznanimi pasmami je pasma s trenutnim imenom Murray River kodrasti prinašalec (Murray River Curly Coated Retriever, MRCCR; Avstralija), ki ga nameravajo zamenjati, da ne bi bilo problemov pri priznanju in registraciji ter kasnejšega mešanja s kodrastimi prinašalci.

Delo prinašalcev

Med pasmami prinašalcev obstajajo razlike tako po videzu, tipu in barvi dlake, ki je bila selektivno vzrejena zaradi uporabnosti na določenem področju, kot karakterju ter načinu dela. Skupno jim je to, da zastreljeno/ustreljeno poškodovano/mrtvo malo divjad najdejo in prinesejo.

Da se jih sicer uporabiti še za kaj več tj. tudi ptičarsko stojo imajo v krvi. Tu in tam jih (vsaj FCR) tudi uporabljajo namesto ptičarjev. To stojo sem opazila tudi pri CCR in ne dvomim, da se ne pojavlja tudi pri drugih prinašalskih pasmah. Še več, obstajajo linije delovnih labradorjev, ki so bile selekcionirane za dobro nakazovanje ptičev, in delovne linije, ki jim nakazovanje ptičev ni preferenca.

Ne uporablja se jih le za malo divjad, temveč obvladajo tudi krvno sled, v Avstraliji pa CCR celo uporabljajo (ali pa so uporabljali) za sledenje kengurujem.

V Sloveniji jih lovci uporabljajo tudi kot goniče, kar pa prinašalsko delo (skupinsko ali posamično) uniči, saj so ti psi pod zelo slabo vodnikovo kontrolo, glasni, neposlušni, z zelo slabo samokontrolo.

Za delo goniča se naj uporablja goniče, saj so bili leta selekcionirani za glasno gonjo divjadi, v "vse" retrieverje pa je bila domešana ovčarska kri, da so dobili bolj poslušne, samoobvladljive pse in je škoda z neustreznim, napačnim delom s prinašalcem zavreči ves

trud selektivne dolgoletne vzreje ter prikazati najbolj obvladljive pasme lovskih psov kot neposlušne pobaline.

Posebnež med prinašalci je NSR, ki poleg prinašanja še privablja divje race, gosi. Na brežini skriti lovec (in kupica strelcev) psu meče palčke, igrače, po katere steče pes, se z njimi poigra, jih prinese. S tem prihaja v vidno polje in iz vidnega polja ptičev, ki se zaradi radovednosti in zanimanja nad opaženim začnejo približevati. Ko pridejo dovolj blizu tj. v dolet pušk, jih lovci splašijo, da vzletijo, ter jih začnejo streljati. Psi si morajo zapomniti padce markov, ki postanejo memoryji, poškodovane ptiče, ki so se po padcu premikali naprej (so odplavali), pa morajo še izslediti. Ta del morajo narediti čim bolj samostojno. Torej morajo dobro markirati, imeti odličen spomin, nos, vztrajnost in biti sposobni fizično/psihično delati cel dan. Ker se pa zgodi, da določenih padcev ptičev pes ni videl (blindi), ga na le-te usmerja vodnik. Meja med samostojnim delavcem in poslušnim psom pa je izredno tanka in jo je potrebno narediti ter utrditi z načrtnim in postopnim delom, vajami: pes mora zaupati vodniku, ki se nikoli ne zmoti (vedno ve, kje je ptič, če ga že usmerja na njega tj. "vodnik je car, saj vse ve"), hkrati pa ne sme iskati preveč pomoči od vodnika, ko to ni potrebno (pri markih, memoryjih).

Slika 1. Levo kopensko in desno vodno delo prinašalcev.

Angleški način lova s prinašalci poteka na odprtih terenih, kjer je veliko fazanov... Vodniki s psi hodijo v ravni vrsti, s strelci ob straneh, pred vrsto lahko spustijo v pregled terena španjela, da dvigne ptiče, ki jih strelci postrelijo, prinašalci pa prinesejo po vrstnem redu, kjer imajo prednost poškodovani in še živi ptiči.

Ameriški način lova s prinašalci je bolj "samotarski" tj. 1 človek (ali manjša družčina), 1 pes, 1 stol, 1 puška, prostran teren, obilo časa.

Obstaja več različnih preizkusov, ki zajemajo marke, memoryje, blinde, na katere psa pošljemo z usmerjanjem (če vemo, kje je ptič), ali pa s pomočjo prostega iskanja (če vemo le večje področje, kjer bi naj bil ptič). Ker se na lovih lahko zgodijo "runnerji" tj. zastreljena divjad, ki se je od točke padca premikala naprej, se pse preizkuša tudi na sledi/vlečki po kopnem/vodi.

Simulacija dela prinašalcev

Pri simulaciji prinašalskega dela divjad zamenjamo z umetnimi prinosili. Na tekmovanjih se uporabljajo standardni zeleni 500 g dummyji. Poznamo 2 tekmovalni vrsti simulacij prinašalskega dela:

- dummy trial: je simulacija field triala po francosko (najlažji razred, kjer so vsi psi na povodcih) in po angleško (kjer psi niso na povodcih; angleški način lova). Razredi so 4. Ne dolgo nazaj se je tekmovalo po principu eliminacij, sedaj s točkovanjem. Pogoji niso enaki za vsakega psa, odvisni so predvsem od terena na katerega naleti tekmovalec.
- working test: je nekoliko bolj tehnično tekmovanje prinašalcev, kjer gredo vsi psi čez iste vaje, imajo enake pogoje. Vaj je 4 do 6, s točkami od 0 do 20. Načeloma sodi vsak sodnik le 1 vajo.

Slika 2. Simulacija kopenskega dela prinašalcev poteka z različnimi umetnimi prinosili. Na tekmovanjih pa se uporabljajo le standardni zeleni dummyji, težki 500 g, ali pa dummyji primerni za dummy launcher.

Osnovni pojmi

- mark: viden padec prinosila, ki ga gre pes takoj iskat; pes dela samostojno/sam
- memory: viden padec prinosila, ki ga pes ne gre takoj iskat, si ga pa mora zapomniti; pes dela samostojno/sam
- blind: psu padec prinosila ni viden; psa usmerja vodnik do mikrolokacije, kjer začne piskati signal za mikrolokacijo, da pes začne iskati prinosilo, z načeloma nizkim nosom, samostojno/sam
- sled/vlečka: vonj po tleh, ki mu pes sledi načeloma z nizkim nosom; pes dela samostojno/sam; vodnik mu ne more pomagati
- prosto iskanje: preiskava večjega terena za skritimi prinosili; pes dela samostojno/sam; vodnik mu ne more veliko pomagati (le kontrolira ga, če je še v pravem območju)
- usmerjanje: naprej, left, desno (za psa sta besedi levo, desno, e-o, enaki, sploh na daleč); sem (2x pisk), sedi in se obrni proti meni ter spremljaj moja nadaljnja navodila (1x pisk)
- steadiness/samoobvladovanje: pes ne cvili, ne laja, ne skače in ne zganja nobenih burk, temveč mirno čaka ob vodniku in spremlja dogajanje s polno koncentracijo

Učenje prinašanja, le kopenski del brez prostega iskanja ter brez sledi/vlečke

- **Z mladičkom in odraslim psom začnemo skozi igro:** s happy dummyji, po katere pes teče, ko so še v zraku, da ohranimo/ustvarimo pri psu visoko hitrost do prinosila. Na začetku sploh ni pomembno, ali je dummy pravi dummy ali pa najljubša igrača psa. Pri mladičku začnemo z dummyji za mladičke, ki so brez vrvice, lahki, majhni, oblikovani za učenje prijemanja na sredini. Težo počasi višamo, prav tako premer (a ne oboje hkrati).

Dummyji morajo biti za psa plen oz. nekaj, kar si želi imeti. Preden mu ga vržemo, naredimo iz dummyja zajčka, ki ga pes lovi in ujame šele, ko pade na tla (dummy vedno mečemo stran od psa).

Pri psih s slabim nagonom po plenu in prinašanju, gre izoblikovati želeno obnašanje psa, brez da bi ga psihično uničili, le s pomočjo klikerja in shapinga/oblikovanja. Ta način lahko da odlične rezultate tudi pri psih z odličnim nagonom po plenu in prinašanju.

Če ne oblikujemo prijemanja dummyja s klikerjem in pes dummyja ne prime, mu ga ne silimo v usta pod nobenih pogojev, saj bo potem pes videl dummy kot kazen in ne kot nekaj, kar si on želi imeti. Načeloma se retrieverji ne bi smeli vleči za nobeno stvar, sploh ne z dummyji, a tu in tam, da se psu predstavi dummy kot plen, ne bo take škode (tega pa z divjadjo ne gre narediti pod nobenim pogojem). Dummy lahko oživimo tudi na način, da se zanj "borimo" skupaj s psom tj. kdo bo prišel prvi do njega, ga prijel in spet malo vrgel naprej. Načinov oživitve dummyja je veliko.

Takoj ko pes prime dummy, pa četudi za metalno vrstico ali kot fajfo, moramo biti veseli napredka in se ne obremenjevati z nepopolnim prijemom, saj se to popravi lahko posebej. Pes naj ve, da ste z njim zadovoljni, seveda ne preveč skakati tj. skakati je potrebno ravno prav, saj v istem trenutku že lovite nadaljevanje vaje tj. začne se lahko težji del prinašanja: odpoklic. Nikoli ne lovite vi psa (edino v nevarnih situacijah), naj on lovi vas. Naj mu bo žurka tudi po tem, ko bo imel dummy v ustih in se z in za vami podil naokrog. V lažjih primerih je dovolj, da gremo na kolena in ga veselo kličemo, ploskamo z rokami, razpremo roke, smo ga veseli.

Če nič od naštetega ne pomaga, lahko poskusite narediti pobeg iz vidnega polja psa (če imate s psom solidno navezavo), vendar tako, da vas pes vidi, ko krenete, in šele takrat krenete, ko bo dummy že dal v usta. To lahko delamo le v nedomačem okolju psa tj. v okolju, kjer ne more biti tako sproščen kot je doma, da ga bo pobeg vodnika spravil v ravno prav veliko "paniko" (doma se lahko on spravi z dummyjem na kavč, kjer se bo z njim igral... in pobeg vodnika ignoriral – tega ne želimo). Ta panika ne sme biti tako velika, da bi pes zaradi nje spustil dummy in prišel za vami brez njega (če pes ne vidi pobega ter če je razdalja prevelika, riskiramo preveč). Tekalna razdalja po dummy je lahko bistveno krajša kot tekalna razdalja z dummyjem za vodnikom.

Če pa imamo možnost delati z več psi tj. vsaj 2, lahko izkoristimo tekmovalnost med njimi. Namreč, pes plena v ustih, tj. dummyja, ne bo hotel deliti z drugim psom, zato dummyja ne bo spustil, še več, umikal se bo stran od psa, ki se mu približuje in ogroža njegov plen. Ta smer gibanja drugega psa mora biti v smeri vodnika psa, kateri dela – ta pes pa je med svojim vodnikom ter med psom, ki se približuje. Pes, ki ogroža psa, ki dela, mora biti na povodcu oz. pod dobrim nadzorom drugega vodnika, ki mora ohranjati ravno pravo razdaljo med psoma, da psa, ki dela, ne ogrozi preveč, da bi prišlo do pretepa zaradi plena, ter ravno prav blizu, da psa, ki dela, bližajoč se pes že ogroža. Ta razdalja je odvisna od tega, ali sta si psa domača ali ne, ali sta dobra kolega ali ne, ali je psu, ki dela, dummy dovolj velik plen ali ne. Vodnik drugega psa naj bo čimbolj izkušen ter pripravljen stopiti med oba psa predno pride do kontakta.

Sicer lahko delo drugega psa opravi tudi metalec na podoben način (če je pes bolj zaupljiv do ljudi, potem se bo moral metalec dejansko "fizično" boriti za dummy, ga še tu in tam oživiti, se delati, da se hudo bori za dummy, ki ga s psom ne bo delil in ga bo imel zase..., sicer se bo moral le mirno približevati na ravno pravi razdalji, ki je lahko pri nekaterih psih velika). To pride prav tudi pri učenju prijemanja dummyja, sploh pri psi bolj zaupljivih tujcem (moramo edino paziti, da se s psom ne lovimo temveč borimo za dummy). Pri tujcem nezaupljivih psih se lahko pri malček preveč korajžnem nastopu naredi škoda psu: pes več ne bo hotel delati z dummyji, sploh ne v prisotnosti drugih ljudi, lahko pa dobi celo še večji odpor do tujcev. Pri takih psih se postopek dela s tujci začne s pozitivnim spoznavanjem z njimi (ali dobijo od njih hrano, ali se poigrava... odvisno od psa oz. kaj ima rad).

Pri psih, ki se pridejo povaziti z dummyjem k drugim psom, predno bi prišli do svojega vodnika, lahko to važenje prekinemo, če z drugim psom na povodcu izkušenega vodnika, začnemo ogrožati plen psa, ki se važi (ne bo pa delovalo pri psih, ki prinesejo dummy drugemu psu, da bi se z njim igral ali vlečenje ali lovljenje – pri takih psih bi to neželjeno vedenje z "ogrožanjem" le ojačali; omilimo ga lahko le z ignoriranjem tj. da pes ne doseže, kar je hotel in mu bo prej ko slej postal dolgčas se važiti pri drugih psih, ko pa je le pri vodniku žurka).

Ko bo končno pes z dummyjem prišel do vas, mu dummyja ne vzemite. Pozabite nanj (na dummy), božajte in hvalite psa. Naj vam zleze v naročje, na kolena. Pazite le, da če dummy pade, pade v roke. Če pade mimo, nič zato, saj se vajo sestavlja po koščkih in je malo verjetno, da bo pes vse koščke že v prvo naredil po "predpisih". Nikar mu ne kažite hrane, ki če je, mora biti v žepu in ne v roki, saj bo pes povezal spuščanje dummyja s hrano in bo posledično začel dummy pljuvati ven v vaši bližini, da bo čimprej dobil nagrado. Nagrada mu je lahko tudi happy dummy ali pa neka druga igrača/žoga.

Če pes ne drži dummyja na sredini, si lahko pomagamo s prinosili, ki imajo na sredini ožjo palico, na robovih pa odebeljen del. Lahko poskusimo tudi tako, da z rokami držimo dummy na obeh straneh in pustimo psu prostor za prijem le na sredini (improviziramo prej opisana prinosila, večinoma narejena iz lesa).

Da pes ne bo spuščal prehitro, ne le, da mu dummyja ne vzamemo, ko nam ga prinese, temveč naj pes še hodi z nami v poleg in nosi prinosilo, naj se z njim usede, pa spet naprej, da bo spustil šele na povelje spusti. S spuščanjem, predajo se nam naj ne mudi.

Prinašalci lahko predajajo prinosila stoje ali sede. Tudi položaj predaje načeloma ni tako pomemben, lahko pred nami ali poleg nas ali celo kaj vmes (odvisno od pravilnika preizkusa/tekme). Če ne delamo s pomočjo klikerja, je seveda več načinov učenja predaje iz sedi, kjer bi pes naj že znal pravilno (na sredini) in mirno držati dummy (brez pregrizavanja, pljuvanja, stresanja ali še česa hujšega). Če imamo srečo, pes ne bo ob "pisku"/"povelju sedi" spustil dummyja in bo z njim v ustih sedel. Če nimamo te sreče, se stvari lahko polotimo z vleko za mehkejšo igračo. Ko pes vleče nazaj, moramo imeti igračo v takem položaju, da vleče z ritjo proti tlom. Takoj ko je njegova zadnjica malo v smeri tal, spustimo igračo, da pes zmaga. Kriterij povečujemo, dokler pes ni v sedi z igračo v ustih. Tako mu bo ta položaj zmagoviten, pozitiven. Na tak način se ognemo mučnemu (vlečenje psa za ušesa) ali manj mučnemu (dajanje prinosila psu v usta, držanju gobca skupaj in hkratni masaži, ki predstavlja psu plus; vendar tega načina marsikateri pes ne zmore, vodniki pa smo nerodni) učenju povelja drži. Psu naj bo dummy nagrada in ne kazni. Učenje pa na način, da je kazni le to, da ni nagrade in ne da je nagrada to, da ni kazni.

Pri učenju mirnega drži brez prehitrega spuščanja in pljuvanja, lahko uporabimo prisotnost drugega psa, kateri ravno prav ogroža psa z dummyjem (beri zgoraj pri učenju prinašanja dummyja vodniku). Drug pes ne sme biti preblizu, ker bi lahko prišlo do pretepa. Če je drug pes vseeno še preblizu, se pes z dummyjem pod nobenim pogojem ne bo vsedel. Zato moramo počasi oddaljevati drugega psa, dokler ne bo pes z dummyjem ravno prav neogrožen/sproščen, da se bo lahko z dummyjem v ustih usedel. Ne pozabite na obilno nagrado.

Drži in predajo dummyja je najbolje in najlažje oblikovati s pomočjo klikerja.

Pravilna predaja dummyja je le na povelje. Vodnik mora prijeti prinosilo od zgoraj navzdol (in ne podstaviti rok pod pasji gobec, da prinosilo le pade v roke, saj na pravem lovu poškodovan in še živ ptič lahko odroma naprej in sledi ponovno delo, ki je bilo že opravljeno), ko ga dobro drži, poveljuje psu "spusti", pes se odmakne z glavo nazaj s prinosila (vodnik mu ga ne vleče ven).

V začetni fazi učenja, ko je pes že dobro motiviran za delo z dummyji (ostala izvedba prinašanja ne rabi biti izdelana) tj. si jih želi, si jih bo lahko še bolj želel, ko ga bomo na začetku, ob metu in letu dummyja, zadržali pri sebi za njegov prsni koš (in ga še vzpodbujali z besedami). S tem začnemo oblikovati njegov steadiness ob vodniku, ko prinosila padajo, hkrati pa bo takrat, ko mu bo vodnik dovolil po dummy, eksplozivno startal in galopiral ponj. Vendar je potrebno pri tem biti sila pazljiv, saj ima lahko ta vaja negativen učinek in psa z ne dovolj hitrim spuščanjem po dummy zavremo/zamorimo. Z drugimi besedami, nikar se nam naj ne mudi z memoryji (kjer bi preteklo od padca dummyja za psa preveč časa, da bi ga še zanimal), temveč postopoma iz happy dummyjev naredimo marke, kjer postopoma podaljšujemo čas od

padca dummyja do starta psa ponj. Ko bo pes že toliko zrel tj. z dovolj pozitivno uspešne vaje, dovolj star, se bo lahko marke začelo spreminjati v memoryje.

Memory ustvarimo na več načinov:

- po metu marka je preteklo že kar nekaj časa, lahko se je celo kaj zgodilo in zmotilo pozornost psa preden mu je bilo dovoljeno iti po prinosilo. Na vajah je bila narejena kakšna vaja iz poslušnosti ali trikec, s katerim se utrjuje steadiness in prepreči, da bi pes vtekal v delavno polje, brez da bi mu vodnik dovolil (ker se v psa ne vprogramira, da po padcu prinosila vedno takoj teče po prinosilo, temveč da mora čakati na navodila vodnika, saj se lahko še kaj zasluži pred pobiranjem prinosila). Vaje spomina psa otežujemo z metom več dummyjev zaporedoma (ali celo 2 hkrati), ko je pes zrel tj. z dovolj pozitivne uspešne vaje za sabo ter ob primerni starosti. Če delamo vaje z več prinosili s psom, ki še nima briljantnega odpoklica, lahko riskiramo nakupovanje. Tu nam pridejo v pomoč metalci, ki zavarujejo preostale dummyje in psu onemogočijo napako.
- met vsaj 2 markov, kjer 1. vržen mark postane memory takoj, ko pes vidi pasti 2. mark; 2. mark ostane mark, če gre pes takoj ponj in najprej po njega, sicer postane tudi 2. mark memory

Standarden postopek učenja memoryjev: s psom gremo pogledati dummy, ki je položen "glasno", lahko celo pokončno, da je linija teka psa čimbolj ravna. Obrat s psom od dummyja stran mora biti izveden na način, da vodnik s svojim telesom zavaruje dummy (ker ga pes ne sme pobrati) tj. obrat okoli svoje osi v nasprotni smeri urinega kazalca, kjer je pes vedno ob naši levi (flip). S psom ob vodnikovi levi nogi hodimo stran od dummyja toliko časa, dokler se pes ne neha obračati nazaj proti dummyju tj. dokler ga ne "pozabi". To je naša mala zmaga in le pripomore k poslušnosti tj. da pes ne bo vletaval v delavno polje brez da bi mu vodnik dovolil. Ko se obrneta proti prinosilu, izvedeta svoj ritual spuščanja po mark/memory. Načeloma psa naj ne bi niti usmerili z roko in mu le dovolili, da gre po dummy.

Blinde učimo na lokaciji, ki je bila vedno pozitivna za psa oz. je tam vedno bilo prinosilo tj. mark, memory. Ko nam pes že toliko zaupa na znanem področju, da je blinde oddelal vedno pozitivno, se preselimo na nov teren, kjer najprej na lokaciji naredimo par markov, memoryjev, preden se lotimo blindov. Po par uspešnih lokacijah lahko že poskusimo srečo, če gre brez markov in memoryjev. Če gre, super, sicer pa spremenimo novo področje v dobitno lokacijo z marki in memoryji, nazadnje naredimo še blind. Po par lokacijah bi blind moral delovati.

Pri blindih poleg usmerjanja uporabljamo še "search whistle" (piskanje za mikrolokacijo), s katero psu povemo, da je sedaj že blizu dummyja in ga mora poiskati sam z uporabo svojega nosu, oz. očmi, če to teren dopušča. Tukaj mu vodnik več ne more pomagati z usmerjanjem.

Signal s piščalko za mikrolokacijo naučimo psa tako, da vsakič, ko je že blizu marku, memoryju in kasneje tudi blindu, piskamo ustrezen signal. Takoj ko prime prinosilo pa piskamo signal za odpoklic.

Pomembno je vedeti, da pes ne sme iti po vsa prinosila, da gre po določena vodnik, on pa mora počakati na mestu, kjer je bil. Pri psih z večjo željo po pobiranju/prinašanju, je procent s strani vodnika pobranih dummyjev večji kot pa pri psih, ki imajo manjšo željo/nagon po prinašanju. Pri prvih se dela na samokontroli psa (steadinessu), pri drugih pa se s to vajo ne sme še dodatno zavreti psa.

Za samokontrolo je odlična tudi vaja, ko pes sedi na sredi, okoli njega pa razmečemo prinosila (levo, desno, spredaj in za psa najtežji met, ki vzbudi največ skominov, čez psa za njegov hrbet). Pred vsakim metom psu poveljemo sedi/znak z roko/pisk, če pes ostane na mestu, dobi nagrado, sicer ne. Mlade in neizkušene pse imamo pri tej vaji na nezateznem povodcu, da mu vseeno onemogočimo napako. Načeloma lahko poleg njega stoji še vodnik, metalec pa razmeče za psa prinosila okoli njiju. Ko pes že obvlada steadiness in je dovolj poslušen, bo lahko uspešno preстал tudi met dummyja direktno pred njega. Za nagrado lahko z vodnikovim dovoljenjem pobere tudi ta dummy.

Ta vaja, le da je pes na sredini sam, vodnik pa pred njim nekaj metrov stran, služi tudi učenju usmerjanja psa na daleč tj. z desno roko in poveljem "desno" pošljamo na desni dummy, z levo in poveljem "left" na levi dummy, z iztegnjeno roko navzgor ter poveljem "naprej" pa naprej. Če uporabimo desno roko, bi se naj pes obrnil v nasprotni smeri urinega kazalca, če pa uporabimo levo, pa v smeri urinega kazalca. Pri mladih psih morajo biti dummyji za psa enakovredni (sicer bo raje krenil po tistega, ki ga ima raje) oz. še bolje, pobereмо vse razen tistega, po katerega bo šel pes.

Ko pa se psa usmerja od sebe stran (iz stojišča), mora vodnik psa postaviti v ustrezen začetni položaj glede na dummy, predno ga pošlje ponj: hrbtenica psa mora biti v ravni črti izhodišče/stojišče-dummy.

Pri skupinskih vajah, ko psi še niso narejeni, dela vsak pes posamezno. Medtem ga ostali spremljajo. Spremljanje dela drugega psa, ki se ima krasno, je za gledalce-pse izredno težko delo. Zato pse, ki še niso narejeni, vedno nagradimo, ko pes, ki dela, konča z delom in si prisluži plačo. Na tak način se bomo ognili vletavanju psa v delovišče, ko ni na vrsti, saj bo zanj delo gledalca tudi pozitivno delo, saj si tudi s tem prisluži nagrado. Čisto ista filozofija kot pri učenju odlaganja.

Ko so psi že narejeni in so jim stvari kristalno jasne, lahko delamo tudi z več psi naenkrat npr. ko se 1. pes že vrača s prinosilom, pošljemo 2. psa (če seveda ni potrebno usmerjanje s piščalko)...

Psom, ki imajo že dobro narejeno prinašalsko osnovo, vaje otežujemo z razdaljo, številom markov, memoryjev, blindov, različnimi smermi, tereni... število različnih vaj je odvisno od idej vodnika.

Razdaljo povečujemo lahko na 2 načina:

- z oddaljevanjem stojišča od pozitivne lokacije (boljše, hitrejše)
 - z oddaljevanjem pozitivne lokacije od stojišča (vzame več časa, saj je potrebno pozitivno lokacijo premikati tj. jo vsakič narediti)
- Pri mladičku, ker še ni sposoben biti dolgo skoncentriran, so **vaje kratke**. Pri odraslem psu lahko vadimo daljši čas, a je tudi pri njih potrebno **zaključiti na vrhuncu zabave**.
 - **Osnova za vse je poslušnost** (klasične pozornosti na vodnika ni, ker mora pes spremljati okolico):
 - učenje odpoklica na 2 piska mora začeti že vzreditelj pri vsakem obroku. Tu in tam se nagrada, ko ni čas za obrok, zamenja z veliko mero pozornosti, cartanja, igre s človekom. To se nadaljuje v novem domu. Vadi se tudi na sprehodih, kjer pes še vedno dobiva za vsak prihod nagrado, ki je ali hrana, ali igrača oz. igra z vodnikom, ali pa velika mera pozornosti/cartanja (vse je odvisno od psa).
 - sedi na 1 pisk se uči enako kot sedi z besedo. Pred znakom, gibom za sedi se doda povelje sedi ali pa enojni pisk. Pes je v fazi učenja vedno nagrajen.
 - učenje vaje naprej iz stojišča (kjer sta skupaj vodnik in pes) se začne lahko že s happy dummyji. Takoj ob metu se psu pove še besedo, s katero mu je dovoljeno po prinosilo. Ko se od psa že zahteva, da krene po dummy šele na vodnikovo povelje, dodamo psu za pomoč še roko v smeri dummyja, da mu dodatno pomagamo pri smeri, hkrati pa ga nihče razen nas ne more poslati v delovišče le na besedo (ker ni roke). Se da pa tudi to vajo, kot vse ostale, naučiti na 1001 način:
 - a) s pomočjo narobe obrnjenih 4 kant, postavljenih 3 m narazen v kvadrat. Pes pred kvadratom čaka, medtem pa na kante vodnik znosi priboljške (v smeri proti psu). Nato gre vodnik s psom proti kantam, ga usmerja z gibanjem, telesom, roko in besedo "naprej" od ene kante do druge. Naredi se 3 zaporedne ponovitve vaje in pes že ugotovi, kaj se počne. Potem se le še velikost kvadrata povečuje (kante odmika eno stran od druge).
 - b) s pomočjo memoryjev: se gre s psom do dummyja, da ga pes vidi, se obrne stran s psom in gre na izhodišče, od koder se psa pošlje po dummy (opisano pri učenju teka v ravni liniji).
 - učenje usmerjanja na daleč s pomočjo dummyjev je opisano zgoraj.

Načeloma lahko pri tej vaji pomaga marker (ko psa učimo usmerjanja na 1 kanto). To ne pride v poštev pri psih, ki so manj zaupljivi do tujcev.

Možno je zamenjati kanto za kakršnokoli tarčo in s pomočjo klikerja učiti vajo naprej prav s pomočjo targetinga/tarčenja.

- **Dobro je s psom vaditi trikke**, ki krepijo mišice, ki pomagajo psu se zavedati in dobro nadzorovati okončine/telo s poudarkom na zadnjih nogah. Tukaj ponovno pride prav kliker. Priporočljive vaje so učenje ne le hoje poleg naprej, temveč tudi ritensko naravnost nazaj, pa ritensko okoli vodnika, med njegovimi nogami v vse smeri, vaje s škatlo, kjer se pes na koncu spravi vanjo z vsemi 4 nogami, ali pa le z zadnjimi nogami ritensko na njo. Vaj obvladovanja in zavedanja telesa je toliko, kolikor jih vodnikova domišljija premore.
- **Pes mora imeti vodnika rad, mu zaupati, ga poslušati. Vez med njima mora biti zdrava.**
- Česa vse ne bi smeli:
 - prinašalec se ne bi smel igrati s plastenkami, lesenimi palčkami, piskajočimi igračkami,
 - s prinašalcem se ne bi smeli igrati vleke za igrače,
 - ...

Pravila so zato, da se kršijo. Napake pa zato, da se jih popravlja.

Vsak pozna svojega psa najbolje, zato tudi le on ve, kaj pri njegovem psu deluje in kaj ne. Če določen način učenja pri psu ne deluje, moramo razmisliti zakaj ne, kaj delamo narobe, kaj moramo spremeniti, kaj bi lahko še poizkusili, da pridemo do želenega cilja. Včasih je bolje narediti malo premora, kot pa z glavo skozi zid in hkrati uničiti odnos vodnik-pes in uničiti psa.

Odlično je, če imamo možnost posveta s sotekmovalci, inštruktorji, sodniki, saj tako lahko dobimo še kakšno idejo za naš napredek.

Odlično je, če imamo možnost skupinskega treninga, kjer se opazuje en drugega ter na koncu vsake vaje pokomentira, kaj bi lahko bilo boljše, kje je bila storjena napaka, da se zniža težavnost vaj na stopnjo, kjer bo pes še vedno uspešen. To se dogaja vsem in ni nič hudega t.j. ne biti razočarani, ne hudi na psa, vzemite to kot odlično povratno informacijo, ki vam jo da pes, na čem morata malo bolj delati, seveda sistematično in po korakih. Na koncu treninga se pomaga en drugemu z napotki, nasveti in idejami, kaj delati za domačo nalogo, da se problem rešuje še doma.

Odlično je, če imate možnost obiska delavnic pod vodstvom inštruktorjev, ki so sami dobri tekmovalci in sodniki. Žal znanje v Sloveniji še ni (2013) na tako visokem nivoju, da bi lahko dobivali nezačetniško znanje doma oz. od domačih.

Odlično je, če imate možnost ogleda ali pa celo sodelovanja na pravih tekmah ali pa le na 4fun tekmah, kjer je smoter učenje in napredek pri psu. Ter seveda, dobra družba in zabava za vodnike in pse.

Ne pozabite, da v času razlage psu, učenja in utrjevanja vaj, si pes za trud in napredek zasluži plačilo. Tudi za dobro opravljeno delo, ko je pes že veliki maher, mu povejte, seveda s plačo, da ste z njegovim delom zadovoljni in da je odlično opravil nalogo. Morate vedeti, da ste brez njega nič, saj je on tisti, ki ima nos na pravem mestu.